

25.3.2026

**LAUSUNTO TYÖELÄMÄ- JA TASA-ARVOVALIOKUNNALLE KOSKIEN
HALLITUKSEN ESITYSTÄ EDUSKUNNALLE TYÖPERÄISTÄ HYVÄKSIKÄYTTÖÄ
KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN MUUTTAMISEKSI (HE 21/2026 vp)**

Rakennusteollisuus RT ry kiittää mahdollisuudesta saada lausua otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä.

Rakennusteollisuus RT kannattaa ehdotettuja muutoksia koskien työperäistä hyväksikäyttöä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi. Aiemmin asian valmistelussa työryhmän mietintöön annettujen lausuntojen näkemykset on otettu jatkovalmistelussa riittävällä tavalla huomioon.

Rakennusteollisuus RT ry haluaa kiinnittää lausunnossaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan huomiota hallituksen esityksessä useampaan otteeseen mainittuun ongelmaan liittyen peiteltyihin työsuhteisiin ja nimenomaisesti kevytyrittäjyyden tuottamiin ongelmiin erityisesti tilanteissa, joissa kyseessä on ulkomaalaisista henkilöistä.

Vaikka nyt on kyse lainsäädäntöuudistuksista koskien erityisesti kiskontaa työelämässä ja törkeää kiskontaa työelämässä (palvelussuhteessa tapahtuva työskentely), on tärkeitä huomioida, mitä valvovan viranomaisen tilastojen perusteella on todettavissa. Kevytyrittäjyydeksi puettujen näennäisyrittäjyyksien kohdalla erittäin suuri osa valvovan viranomaisen suorittamista tarkastuksista osoittaa kyseessä olevan työoikeudellisesti todellisuudessa työsuhteesta tehdystä työstä. Ja näin ollen on hyvä, että perusteluosiossa on korostettu, että tällaisia tapauksia voidaan tutkia ja tutkitaan ehdotetun uuden rikoksen tunnusmerkistön perusteella.

Hallituksen esityksen sivulla 13 kappaleessa neljä on todettu, *että työperäinen hyväksikäyttö ei aina tule viranomaisten tai muiden tahojen tietoon, koska sitä kokeneet työntekijät eivät eri syistä halua, uskalla tai osaa hakea apua.*

Tämä varmasti pitää paikkansa, mutta haluamme nostaa esille myös sen seikan, että tällaisia tapauksia on myös vaikea tunnistaa, koska lainsäädäntömme ei toistaiseksi mahdollista vastuullisten tilaajien, rakennuttajien tai pääurakoitsijoiden osalta em. tapausten tunnistamista omalla valvonnalla. Siksi Rakennusteollisuus RT ry ja myös Rakennusliitto on esittänyt, että Suomessa otettaisiin käyttöön/säädettäisiin jo useassa EU-maassa, kuten esimerkiksi Kreikassa tai Virossa, käytössä oleva rekisteröimisvelvollisuus siitä, että yritys toimii työnantajana/palkanmaksajana työntekijälle. Tämä olisi mahdollista toteuttaa tulorekisterin yhteyteen. Ja nimenomaan

siten, että tämä rekisteri olisi tältä osin julkinen, jolloin tiedon voisi tarkastaa reaaliaikaisesti. Tämä mahdollistaisi puuttumisen peiteltyihin työsuhteisiin ja antaisi toimivan työkalun työvoiman hyväksikäytön torjuntaan.

Työturvallisuuslain mukaan yhteisillä rakennustyömailla ja telakka-alueilla tulee käyttää kuvallista henkilötunnistetta, johon on merkittynä muun muassa työnantajan nimi ja veronumero. Todellista työnantajaa ei kuitenkaan voi tarkastaa mistään rekisteristä, joka mahdollistaa tällöin todellisen palkanmaksajan salaamisen tai kevytyrittäjyyden käyttämisen salaamisen. Kuvalliseen henkilötunnisteeseen voidaan merkitä väärä työnantajayritys ketjuttamisen tai kevytyrittäjien salaamiseksi.

Katsommeakin, että vielä nykyisen hallituskauden aikana tulisi käynnistää selvitystyö tällaisen rekisterin toteuttamiseksi rakennusosalalle. Arvioiden mukaan tällainen rekisteröimisvelvollisuus ei lisäisi käytännössä yritysten hallinnollista taakkaa ja se parantaisi oikein toimivien yritysten toimintamahdollisuuksia, vastuullisten yritysten valvontakeinoja sekä yksilötasolla parantaisi hyväksikäytön uhrien asemaa.

Rakennusteollisuus RT ry:n jäsenyritysten tahtotilana on päästä puuttumaan työperäiseen hyväksikäyttöön, mutta siihen ei ole kunnan työkaluja. Kyse ei olisi uudesta valvontavelvoitteesta, vaan nimenomaan työkalusta tunnistaa työvoiman hyväksikäyttötilanteita. Tällainen rekisteri toimisi myös reaaliaikaisena valvontavälineenä valvovalle viranomaiselle.

Kiskonta työelämässä

Rakennusteollisuus RT ry on kiinnittänyt huomiota liittyen ehdotettuun 3 a §:ään kiskonta työelämässä ja sen tyhjentävään listaan olosuhteista, joihin rangaistavuus voisi perustua. Taloudellisen ahdingon osalta perustelutekstissä mainitaan esimerkkinä, että taloudellisen ahdingon hyväksi käyttämisestä voisi olla kysymys esimerkiksi silloin, kun työntekijällä ei ole muuta mahdollisuutta toimeentuloon ilman vaadittua tai ehdoiltaan sitä vastaavaa muuta työtä.

Usein tietoon saamissamme työvoiman hyväksikäytön tapauksissa tilanne on se, että ulkomaalaistaustainen henkilö on houkuteltu esimerkiksi väärin tai liiallisin lupauksin Suomeen töihin rakennusosalalle, välillä henkilö on tietoinen tilanteestaan. Tällaisella henkilöllä ei kuitenkaan tosiasiallisesti ole mahdollisuutta kieltäytyä toimimasta esimerkiksi kevytyrittäjänä hyvin alhaisella hinnalla, koska vaihtoehtona on paluu kotimaahan, jossa työtä ei ole tarjolla tai Suomeen tulosta on kertynyt merkittäviä kustannuksia, joiden kattaminen kotimaassa työskentelyllä ei ole realistista. On myös hyvä ymmärtää, että tilaajavastuulaki ei aseta alarajaa kevytyrittäjän laskutushinnalle. Siksi olisi tärkeätä, että tällaisen tilanteen katsottaisiin täyttävän taloudellisen ahdingon tunnusmerkistön.

Rakennusteollisuus RT ry

Ville Wartiovaara, vastaava juristi